

Aikakauslehtitutkimuksen työryhmä

SEMINAARIHUONE E308

Aikataulu:

Lauantai 9.4. klo 9.00–10.30

9.00–9.20 Lauri Haapanen

9.20–9.40 Ullamaija Kivikuru

9.40–10.00 Riitta Tammi

10.00–10.20 Anne Soronen

10.20–10.30 loppukeskustelu

TYÖRYHMÄN ABSTRAKTIT (aakkosjärjestyksessä)

LAURI HAAPANEN

Työprosessit ja niiden läpinäkyvyys. Tarkastelussa siteeraus

Sitaatit ovat keskeinen kerronnan keino journalistisissa teksteissä. Niiden edellytetään olevan haastattelussa esitetyn puheen sanatarkkaa toistamista, ja siinä missä kieliasun hienoinen viilaus joissain toimitustyön oppaissa sallitaan, siteerattavan puheen merkitys ei muotoa hiottaessa saa muuttua.

Journalistista siteerausta käsittelevä tutkimukseni kuitenkin osoittaa, että toimituksellisten haastattelujen pohjalta tehdyt sitaatit ovat usein paitsi muodoltaan eli tekstiasultaan myös tilanteisen merkityksensä näkökulmasta kaukana alkuperäisestä puheesta (Haapanen tulossa 2016a). Tämä on ymmärrettävää, sillä toimittajien siteeraukseen liittyviä työkäytäntöjä yhdistää pyrkimys palvella mahdollisimman hyvin tekeillä olevan lehtijutun sisällöllisiä ja kerronnallisia tavoitteita (Haapanen tulossa 2016b). Sitaatit eivät siis pyri olemaan haastattelupuheen sanatarkkoja ja samanmerkityksisiä toisintoja.

Esityksessäni esittelen journalistisen sitaatin työkäytäntöjä pyrkien osoittamaan, että se, että sitaatit ovat joskus hyvinkin kaukana alkuperäisestä puheesta, on paitsi lehden ja haastateltavan myös ennen muuta lukijan etu. Esitykseni kiteytyykin ajatukseen, jonka mukaan journalistisen tekstin (kuten toki valokuvankin) totuudenmukaisuudessa on kysymys ennen muuta työprosessien periaatteiden läpinäkyvyydestä yleisölle.

Haapanen, Lauri tulossa 2016a. Directly from interview to quotations? Quoting practices in written journalism. Ritva Laury, Marja Etelämäki & Elizabeth Couper-Kuhlen (toim.), *Combining clauses and actions in interaction*. Helsinki: SKS

Haapanen, Lauri tulossa 2016b. Rethinking quoting in written journalism: From a verbatim reproduction to an intertextual chain. *Cahier de l'Institut de Linguistique et des Sciences du Langage*. Université de Lausanne.

ULLAMAIJA KIVIKURU

Kovettumia kollektiivisessa muistissa: koskettavuuden konkretisoituminen aikakauslehdissä

Mediatutkimus on viime aikoina kiinnittänyt paljon huomiota kollektiiviseen muistiin ja median osuuteen tämän muistin ylläpitämisessä ja vahvistamisessa (esim. Zelizer & Tenenboim-Weinblatt 2014). Olen kehittelemässä tutkimusta kollektiivisen muistin ja aikakauslehtikerronnan yhteyksistä, väittihän Leo Lowenthal (esim. 1944) jo vuosikymmeniä sitten, että jos haluaa rakentaa ajankuvaa, aikakauslehti on paras lähde. Esityksessäni tarkastelemaan ilmiötä, jota kutsun koskettavuuden konkretisoitumiseksi. Humanitaarisen journalismin tutkimus (esim. Chouliaraki 2012, Repo & Yrjölä 2011) on puhunut paljon kollektiivisen myötämielen konstruoinnista, jota media ja paljolti myös kansainväliset järjestöt pyrkivät rakentamaan julkisuuden henkilöiden varaan. Mielestäni samanlainen ilmiö kajastaa myös aikakauslehtien kerronnassa, joskin se saa jonkin verran erilaisia muotoja aikakauslehdissä, jotka harvoin joutuvat kamppailemaan fyysisen etäisyyden voittamiseksi. Sinällään kaikenlainen journalismi luonnollisesti koko ajan rakentaa ilmiöiden agenda konkreettisten tapahtumien ja henkilöiden varaan, mutta väitteeni on, että aikakauslehdille aikaisemmin tyypillinen 'ilmava' liitántä aikaan ja paikkaan on konkretisoitunut vahvasti. Tällöin aikakauslehti joutuu helposti samanlaisen dilemman eteen kuin sanomalehti tässä 24/7-ajassa: se on aavistuksen verran vanhentunut jo ilmestyessään, ja syventämisen sijasta myös käsiteltävien asioiden kirjo kapenee ja kovettuu.

Chouliaraki, Lilie (2012) *The ironic spectator: solidarity in the age of post-humanitarianism*. London: Polity Press.

Lowenthal, Leo (1944) "Bibliographies in Popular Magazines". Reprinted from Paul Lazarsfeld & Frank Stanton (ed.) *Radio Research* 1942-43.

Repo, Jemiina & Yrjölä, Riina (2011) "The Gender Politics of Celebrity Humanitarianism in Africa". *International Feminist Journal of Politics* 13:1.

Zelinger, Barbie & Keren Tenenboim-Weinblatt (eds.) (2014) *Journalism and memory*. London: Palgrave Macmillan.

ANNE SORONEN

Palkitsevuus ja kunnianhimo naistenlehtityössä

Aikakauslehtialalla organisaatiomuutokset ja yt-neuvottelut ovat käyneet viime vuosina yleisiksi. Panostukset monikanavajulkaisemiseen ja konseptiuudistukset ovat keinoja reagoida lehtien keskinäiseen kilpailuun ja mediakentän muutoksiin. Kiihkeästä muutostahdista ja uusiutumistarpeista huolimatta (tai osin myös sen vuoksi) naistenlehtityö koetaan hyvin palkitsevaksi (vrt. Ruoho & Saarenmaa 2011). Alustukseni kohdistuu kahden suomalaisen naistenlehden toimituksen työkäytäntöihin ja ymmärrykseen journalistisesta työstä. Aineistoni on kerätty vuoden 2015 lopulla ja vuoden 2016 alkupuolella teemahaastattelun ja osallistuvan havainnoinnin menetelmin. Fokukseni on siinä, miten naistenlehtitoimituksissa eri nimikkeillä toimivat lehdentekijät käsitteellistävät työtään, sen mielekkyyttä ja työhön liittyviä tunteita.

Alustukseni keskeisinä viitekehyksinä toimivat työn ja intohimon suhteista (esim. Gherardi, Nicolini & Strati 2007; Hermes 2015) sekä affektiivisesta ja emotionaalisesta työstä käydyt

keskustelut. Pohdin, millaisiin ihanteisiin haastateltujen informanttien työhön liittäminen kunnianhimo, palkitsevuus ja intohimo kytkeytyvät. Ymmärrän intohimon työhön kohdistuvaksi optimistiseksi orientaatioksi, joka tuottaa emotionaalisia asennoitumisia ja tekee niistä merkityksellisiä (Hong 2015). Naistenlehtityössä tunteet määrittyvät myös osaksi itse tuotetta, sillä tunteiden herättäminen lukijoissa huolella suunniteltujen ja valittujen kuvien ja juttunäkökulmien kautta on keskeistä (esim. Weselius 2014).

Alustavan analyysini pohjalta pyrin avaamaan informanttien työhön asennoitumisen ja organisatorisen tiedon suhteita. Pohdin esteettisen mielihyvän ja esteettisen ymmärryksen rakentumista osaksi toimituksellisen työn palkitsevuuden ja innostavuuden kokemuksia. Thriftin (2008) tavoin tulkitse esteettisyyden työssä määrittyvän affektiiviseksi voimaksi, joka tuottaa jaettua osaamiskapasiteettia ja työhön liittyvää nautintoa. Toivon alustukseni herättävän työryhmässä keskustelua työn tutkimuksen käsitteistön rajoista ja mahdollisuuksista etnografisesti suuntautuneen mediatuotannon tutkimuksessa.

Gherardi, S., Nicolini, D. & Strati, A. (2007). The Passion for Knowing. *Organization* 14(3), 315–329.

Hermes, J. (2015). Labour and passion: Introduction to themed section. *European Journal of Cultural Studies* 18(2), 111–116.

Hong, R. (2015). Finding passion in work: Media, passion and career guides. *European Journal of Cultural Studies* 18(2), 190–206.

Ruoho, I. & Saarenmaa, L. (2007). *Edunvalvonnasta elämänpolitiikkaan. Naistenlehdet journalismina ja julkisuutena*. Journalismin tutkimusyksikkö & Viestinnän, median ja teatterin yksikkö, Tampereen yliopisto.

Thrift, N. (2008). The Material Practices of Glamour. *Journal of Cultural Economy* 1(1), 9–23.

Weselius, H. (2014). *Suunniteltu kuva. Henkilövalokuvien rakentaminen aikakauslehdessä*. Aalto ARTS Books, Helsinki.

RIITTA TAMMI

Lukijasuhteen rakentuminen pirstaloituneessa mediaympäristössä

Naistenlehtien lukijoita koskevissa tutkimuksissa lukijasuhteen on todettu rakentuvan sekä sisältöjen että käytäntöjen tasolla (Hermes 1995; Ytre-Arne 2012). Tutkimukset ovat keskittyneet usein kuitenkin ainoastaan lukijoiden aikakauslehtien käyttöön jättäen huomiotta lukijan muun mediakäytön. Mediamaiseman pirstaloituessa, genererajojen hälvetessä ja alustojen lisääntyessä on kuitenkin syytä pohtia lukijoiden mahdollisesti muuttuvia mediakäytäntöjä ja fragmentoituneen mediakäytön vaikutusta aikakauslehden lukijasuhteeseen.

Tässä tutkimuksessa on selvitetty 35–45-vuotiaiden Tekniikan Maailman, 45–55-vuotiaiden Kotilieden ja 45–55-vuotiaiden Suomen Kuvalehden nykyisten ja entisten tilaajien mediakäyttöä yli mediarajojen ja sitoutumista edellä mainittuihin aikakauslehtinimikkeisiin. Aineisto on kerätty mediapäiväkirjojen, mediamaisemahaastattelujen, etnografisten vierailuiden ja ääneen lukemisen haastattelujen avulla.

Lukijat arvostivat lehtisisältöjä, jotka vastasivat heidän elämästään nouseviin tarpeisiin ja arvoihin. Esimerkiksi Kotilieden nykyiset lukijat kokivat lehden sisältävän heille hyödyllistä sisältöä ja arkisesta näkökulmasta. Tekniikan Maailman lukijat taas arvostivat potentiaalisesti hyödyllisiä

tuotetestauksia ja sisältöjen hyödyllisyyttä myös heidän työssään.

Lukijasuhteen rakentumiseen vaikuttivat myös vertailu muihin samankaltaisiin nimikkeisiin yli mediarajojen ja niihin liittyvät käytännöt. Osallistujat Suomen Kuvalehden ja Tekniikan Maailman ryhmissä kokivat usein verkkopalvelut paremmiksi niiden tarjotessa sisältöjä useammin ja silloin kun niitä tarvittiin. Osallistujat vertailivat medianimikkeitä ja niiden käyttöä jatkuvasti ja uusien mediakäytäntöjen vakiintuessa painettu lehti saattoi jäädä toiseksi.

Siten lukijat rakensivat lukijasuhdetta aikakauslehden omien tarpeidensa ja päivittäisten mediakäytäntöjensä näkökulmista sekä suhteessa muihin nimikkeisiin henkilökohtaisissa mediamaisemissaan. Aikakauslehtien lukijatutkimuksissa on entistä tärkeämpää kiinnittää huomio lehtisisältöjen aiheuttamien kokemusten lisäksi lukijan muihin käyttämiin medioihin ja niihin liittyviin käytäntöihin.

Hermes, J. (1995) Reading Women's Magazines. Cambridge, Polity Press.

Ytre-Arne, B. (2012) Women's magazines and their readers. PhD thesis. University of Bergen.
